

Om välfärdsunderskottet, arbetskraftsbristen och fackföreningsrörelsens maktställning

Barnafödandet har minskat i Finland, vilket har varit föremål för en livlig offentlig debatt under de senaste åren. Vår förra statsminister **Antti Rinne**, som avgick i december 2019, uppmuntrade finländarna till och med till förlösningstalko på grund av detta. Samtidigt vet vi att pensionärerna blir fler, vilket gör att allt färre får försörja allt fler i vårt land. Trots detta anser många politiska aktörer att Finland inte behöver någon invandring från utlandet. När försörjningskvoten blir allt sämre och attityderna till utländska invandrare ofta är negativa, vaknar frågan hur de riktigt tänker sig att välfärdssamhället i Finland ska kunna finnas kvar i framtiden? Och hur vi ska göra för att det ska finnas tillräckligt med arbetskraft, i synnerhet kompetent arbetskraft, till alla branscher i framtiden?

Många medlemsföretag har tagit kontakt med mig och berättat om hur svårt det är att hitta kompetent arbetskraft till bageri- och konditoribranschen. En företagare i bageribranschen berättade att företaget hade ledigförklarat en uppgift. Vid den första ansökningsrundan fick de en ansökan. I arbetsintervjun meddelade den sökande att den enda arbetstiden som passar personen är kl. 04–12, och personen fortsatte intervjun med inställningen ”take it or leave it”. Arbetsintervjun blev kort, och företaget tillsatte inte uppgiften vid det här tillfället. På den följande ansökningsomgången fick företaget flera ansökningar, men en del av de sökande meddelade att de under inga omständigheter går med att börja arbetsdagen före klockan 7. När det är så här svårt att hitta kompetent och professionellt motiverad arbetskraft redan i dagens läge, kan man bara undra hur svårt det kommer att vara i framtiden.

Kanske klimatförändringen, och den förflyttning av befolkning till områden längre upp i norr som den kommer att orsaka, löser arbetskraftsbristen åtminstone på något sätt, men det kommer att ske först efter flera årtionden. Och plats finns det så det förslår för dem som kommer till Finland. När man rör sig i Finlands nordligare delar med bil, ser man just inte annat än skog. På sommaren möter man ibland fler renar än bilar på vägarna i Lappland. Södra och mellersta Europa är däremot tätt befolkade. Till exempel Holland har en yta på

Men att riksförlikningsmannen skulle bytas ut på fackets begäran? Då vore måttet rågat.

41 543 km², och där bor över 17 miljoner människor. I Belgien är motsvarande siffror 30 688 km² och 11,4 miljoner människor. Finlands areal är 338 424 km² och här bor 5,5 miljoner människor. När klimatförändringen framskrider är det klart att människorna en dag börjar resa norrut för att slå sig ned i svalare regioner. Det betyder att befolkningen ökar även i Finland. Vårt välfärdssamhälle, som bygger på jämlikhet och likabehandling, kommer knappast att klara av en sådan migrationsvåg särskilt väl. Dagens och framtidens beslutsfattare kommer således att bli tvungna att fatta många beslut som blir mycket obehagliga för medborgarna.

Men hur kan politikerna genomföra några reformer när ingenting får förändras, utom om reformerna leder till ökade fördelar av olika slag? Och om politikerna ens försöker göra reformer som gäller arbetslivet, smälter deras politiska understöd snabbt bort, vilket vi såg utmärkta exempel på under den senaste regeringsperioden. Självt tror jag att allt går bra i Finland så länge som regeringen, riksdagen och arbetsgivarna har råd att ge efter. Men det som kommer att hända i Finland när det inte längre finns någon möjlighet att flexa är en helt annan sak. För ett årtionde sedan var finländarna skickliga på att ge grekerna,

som drabbats av en skuldcris, råd om hur de ska acceptera att deras välstånd minskar. Var och en kan fundera hur finländarna skulle reagera i en motsvarande situation, om de övriga EU-länderna krävde någonting liknande av oss.

Facket skulle knappast godkänna några förändringar oavsett det ekonomiska läget. De visar regelbundet, nästan varje år, Finlands regering och/eller arbetsgivarna var skåpet ska stå. Det verkar som om sloppet av den förlängning av arbetstiden med 24 timmar som gjordes med stöd av konkurrenskraftsavtalet blivit en principsak för fackföreningsrörelsen, som tydligen anser att arbetstidsförlängningen ska avskaffas i alla branscher. För närvarande (18.1.2020) kritiserar fackföreningsrörelsen riksförlikningsmannen **Vuokko Piekkala** för bristande auktoritet och signalerar att hon ska bytas ut mot någon annan. Orsaken till detta är naturligtvis endast det att riksförlikningsmannen inte automatiskt går med på att handla i enlighet med fackets krav. Under decenniernas lopp har jag fått bevittna hur arbetsgivarförbund med fackets påverkan byter arbetsmarknadsdirektör och hur ett enskilt företag byter personalchef på fackets begäran. Men att riksförlikningsmannen skulle bytas ut på fackets begäran? Då vore måttet rågat. Det verkar som om fackföreningsledarna med stöd av sin maktposition har blivit ett slags ”finska oligarker” som i sista hand berättar för beslutsfattarna hur Finland ska styras. Om du inte agerar som fackets ledare vill, så är det dags för avbytarbänken eller strejk.

Det är klart att fackföreningsrörelsen också kommer att behövas i framtiden. Utan facket skulle många arbetsgivare kunna missbruka sin styrkeposition. Fackföreningen har också spelat en viktig roll vid uppbyggnaden av det finländska välfärdssamhället. Men att fackföreningsrörelsen fortfarande på 2020-talet gräver ned sig i sina gamla positioner, samtidigt som världen omkring oss förändras, bådär inte gott för dagens unga. Man vill uppenbarligen bara överföra problemen på de kommande generationerna. Som pensionär är det sedan enkelt att stå på sidolinjerna och ropa att ”vi visste i varje fall hur man förhandlar”.

Mika Väyrynen